

LBRIS

We know
books

Hans Peter Duerr

Această parte a Edenului

Despre originea
religiei

Traducere din limba germană
de *Elena Ciurlic*

Lebăda Neagră
Iași, 2023

Cuprins

Prolog	11
§1 Pietricica din Peștera Makapansgat	15
§2 Există experiențe religioase?	25
§3 Transcendența și numinosul	35
§4 Misterul la indienii nord-americani, în China și în Japonia	45
§5 „Ființe” și „ceva-uri” de neconceput	54
§6 „Puterea neobișnuitului”	63
§7 <i>Mana</i> și <i>tapu</i>	75
§8 Puterea capului și a penisului	86
§9 Puterea spermei și a vulvei	97
§10 <i>Bāraka</i> și puterea relicvelor	110
§11 Schimbul de puteri dintre zei și oameni și „punerea mâinilor”	122
§12 Creșterea puterii prin vitalitatea conducătorului și pierderea puterii prin ejaculare	132
§13 Trăiri în paralizia din timpul somnului	143
§14 „Prezențe” resimțite și efectele lor secundare	154
§15 Halucinații auditive și vizuale	167

§16 Aparițiile spiritelor și ale „tovarășilor de joacă invizibili”	181
§17 Aparițiile Sfintei Fecioare	194
§18 Rădăcinile religiei se regăsesc în animism?	211
§19 Sex cu Iisus	225
§20 Sex cu spirite și demoni	244
§21 Posedare și penetrare vaginală	258
§22 Condițiile posedării	273
§23 Posedarea ca penetrare anală și ca deschidere spre libertăți	287
§24 <i>Orixás</i> ai dorințelor trupești, dansatori kris și mergători prin foc	309
§25 Ce experimentează posedatii?	321
§26 Șamanism și posedare	333
§27 <i>Channeling, walk-in</i> și existența spiritelor	342
§28 „Nu eu am fost!” Scrierea automată și fenomenul de control din exterior	354
§29 Elena Petrovna Blavatschi: medium, impostoare sau ambele?	365
§30 Demonii, mediumuri spirituale, personalități multiple	377
§31 „Odihna în Duhul” în Biserica Carismatică și în cea Penticostală	398
§32 Botez cu Duh Sfânt și sexualitate	423
<i>Note</i>	441
<i>Bibliografie</i>	593
<i>Index</i>	755

Prolog

La începutul anilor 1960, după ce începusem studiul etnologiei și al filosofiei la Heidelberg, frecventam, printre altele, seminarele lui Günther Lanczkowski, pe atunci Privatdozent* pentru disciplina Istoria Religiilor din cadrul Facultății de filosofie. La drept vorbind, Lanczkowski era un bărbat agreabil, aflat sub mâna de fier a soției sale, însă buna lui dispoziție putea să dispară brusc în timpul cursului, atunci când cineva întreba cum a apărut religia. În astfel de situații, chipul i se întuneca, ochii i se preschimbau în niște fante înguste și privea în jur ca și cum un inamic nevăzut s-ar fi apropiat cu intenții malițioase. „Religia”, se pițigăia el răutăcios, „nu *a emers*, căci nimic nu poate să emeargă din ceva ce nu conține nimic!” Vocea lui devenea tot mai stridentă: „Și de aceea, este o absurditate totală să crezi că religia, ca simț al supramundanului, își are originea în altceva!”

Cum printre calitățile mele bune de la acea vreme nu se numărau conformismul și disponibilitatea de a mă supune oricărei învățături, mai ales atunci când aceasta nu era plauzibilă și se arăta doctrinară, m-am prezentat și am răspuns la remarcă la Lanczkowski, pe care îl ghicisem de ceva vreme că era de fapt un teolog deghizat: „Ceea ce afirmați nu mi se pare deloc evident! Chiar și viața a apărut cândva din anorganic, iar mai târziu conștiința din non-conștiință. Și noi, oamenii, am evoluat, în final, din ființe care au fost și strămoșii maimuțelor și ai micilor mamifere primitive care existau deja când au apărut saurienii. De ce ar trebui să fie altfel tocmai în cazul simțului numinosului?” „Dacă nu înțelegeți”, veni ca un tunet răspunsul lui Lanczkowski, foarte iritat de versiunea mea, „sau, mai grav, nu *vreți*

---

* Lector sau profesor universitar nesalariat într-o țară de limbă germană, remunerat direct din taxele studenților (n.r.).

să înțelegeți că sacrul este o categorie sui-generis, nu va ieși din dumneavoastră niciodată un cercetător de studii religioase, ci în cel mai bun caz un etnolog!”, iar aici discuția s-a încheiat. Apoi, în săptămâna care a urmat, mi-a mărturisit scurt și impersonal convingerea lui că istoria religiilor nu este un domeniu potrivit pentru mine. Începusem deja de ceva timp pregătirile pentru o disertație sub îndrumarea sa, despre budismul Zen, pe care Lanczkowski oricum îl detesta, deoarece îl considera o blasfemie.

Douăzeci de ani mai târziu, după ce obținusem de mult abilitarea pentru specializarea Filosofie, am avut o discuție despre aceeași temă, într-un bar de vinuri din Heidelberg, cu cercetătorul leton în studii religioase Haralds Biezais, care preda la Uppsala. Spre deosebire de Lanczkowski, el a reacționat pozitiv la observațiile mele. Mi-a spus că îmi împărtășește opinia și mi-a sugerat să scriu o carte despre acest lucru. Ar fi scris-o el însuși, dar se cunoștea și era prieten cu prea mulți teologi și alți credincioși care ar fi condamnat vehement o explicație de tip „naturalist” a religiei, ceea ce el nu voia să riște. Însă eu eram un om liber și, mai mult decât atât, un spirit liber care nu avea nevoie să țină cont de astfel de considerații și care oricum își pusese deja în joc cariera academică.

Cu o întârziere de treizeci și cinci de ani, am dat curs propunerii lui Biezais și am scris această carte, care, într-un anumit fel, reprezintă o continuare și o completare a cărții mele *Die dunkle Nacht der Seele**, publicată acum trei ani. În lucrarea de față încerc să arăt că nu există simțiri specific religioase, cum ar fi teama religioasă, fascinația sau sentimentele de putere și sublimitatea numinosului, ci toate aceste trăiri ar putea fi *interpretate* religios, dar la fel de bine complet diferit. De aceea, este probabil rezonabil să vorbim despre „experiențe religioase” doar atunci când în ele apar în mod explicit divinități sau ființe spirituale, de exemplu în anumite experiențe ale morții iminente, apariții, simțirea unor „prezențe” sau episoade de posedare. Pe de altă parte, vreau să demonstrez că, inițial, peste tot în lume, tot ceea ce oamenii considerau „nu tocmai sigur”, ceea ce percepeau ca misterios, greu de înțeles, inexplicabil, neobișnuit,

---

* În germană, în original – *Noaptea întunecată a sufletului* (n.tr.).

tăinuit, deci ceea ce parapsihologii denumesc astăzi „anomalii”, se află la baza religiilor. Misteriosul și straniul, deseori privite ca pline de forță, de impact și primejdioase, au fost personificate, în general mai târziu, dar uneori chiar deloc, în divinități și spirite care sălășluiau în locuri înconjurate de mister, în peșteri, ravene adânci, arbori bizari, cascade vuitoare sau piscuri montane.

Numinosul se manifestă însă chiar și în stări modificate de conștiință, de exemplu în halucinații, în „prezențe”, orgasme sexuale intense sau în senzația că o entitate necunoscută a pătruns în propriul corp și a preluat controlul; nu foarte rar, această penetrare este percepută ca un act sexual.

Firește, se întâmplă deseori ca oamenii să crească cu credința că anumite regiuni sau obiecte aparțin numinosului sau că spiritele și divinitățile pot fi invocate prin ritualuri tradiționale, astfel încât așteptarea lor de a obține experiențe pe măsură este relevantă, având și un caracter stabilit de către tradiție. De asemenea, există și nenumărate exemple de apariții subite ale unor „ceva-uri” de neînțeles, cum ar fi primii albi în zonele muntoase din Papua Noua Guinee sau în pădurile tropicale amazoniene, care sunt atât de neconceput, încât cultura respectivilor nu dispune de niciun fel de categorie, cum ar fi „spirite” sau „strămoși de pe tărâmul morților”, în care să poată încadra „acel ceva”.

Doresc să adresez mulțumiri soției mele și copiilor noștri, precum și tuturor celor cu care am discutat despre această temă în ultimii zeci de ani, respectiv lui Georges Devereux, Felicitas Goodman, Karl Schlesier, Mircea Eliade, Werner Müller, Åke Hultkrantz și Paul Feyerabend, dar mai ales lui Haralds Biezais și lui Eberhard Bauer, care mi-au facilitat din nou accesul la resursele bogate ale Bibliotecii Institutului pentru Fenomenele de Frontieră ale Psihologiei din Freiburg. Nu în ultimul rând, îi mulțumesc editoarei mele, care mi-a suportat cu răbdare toate dispozițiile mele „politic incorecte”.

Heidelberg*, în vara toridă a lui 2018

Hans Peter Duerr

---

* În original Heildelberg (n.r.).

§1

Pietricica din Peștera Makapansgat

În urmă cu circa trei milioane de ani, așadar cu aproximativ cinci sute de mii de ani înainte ca strămoșii genului *Homo* să realizeze primele unelte, se pare că membrii unui grup *Australopithecus africanus* ar fi adus cu ei o pietricică de jasp, de culoare roșie-maronie, erodată de apa curgătoare a unui pârâu din apropiere, în peștera sud-africană Makapansgat, unde se stabilise acest grup de oameni preistorici. Pe acea pietricică se observă două adâncituri rotunde, apărute natural, care lasă impresia unor „ochi care privesc fix și amenințător”, mai ales că dedesubt există o adâncitură lunguiață, care arată precum o gură, micuța rocă având forma unui craniu. Probabil că cel sau cei care au găsit-o la acea vreme au fost atât de fascinați de obiectul neobișnuit, față de care au simțit, probabil, un fel de fior, încât au adus-o cu ei în adăpostul lor, unde a fost admirată de restul *australopitecinelor*.¹

Atunci când oamenii, dar chiar și alte vertebrate, simt că sunt priviți, inima le bate mai repede, iar intensitatea activității electrice crește în trunchiul cerebral. Dar chiar și privirea unor chipuri activează amigdala cerebrală; astfel, din câte se pare, încă din primele zile de după naștere, bebelușii sunt interesați mai mult de chipurile umane sau de tot ceea ce se aseamănă cu ele, decât de petele de culoare sau de figurile geometrice. În mod evident, alți neuroni sunt activați în procesul de recunoaștere facială, spre deosebire de recunoașterea unor obiecte „moarte”, întrucât s-a constatat că bolnavii care nu mai pot identifica aceste obiecte nu au nicio dificultate în a recunoaște chipuri umane.²

Ceea ce ar fi trezit, desigur, interesul *australopitecinelor* din peștera Makapansgat nu a fost atât de mult faptul că au fost privite fix,

ci că un obiect a făcut acest lucru, ceea ce, de altfel, nu se întâmpla în mod obișnuit. Clar este faptul că descoperiseră obiectul în pârâu sau undeva pe lângă el, un obiect cu totul *neobișnuit*, ceva misterios sau „suprapregnant”, cum ar fi spus Arnold Gehlen, ceva ce nu mai văzuseră niciodată. În Berekhat Ram, pe Înălțimile Golan, într-un zăcământ din epoca acheuleană* s-a descoperit un tuf† vechi de cel puțin 233.000 de ani, dar probabil chiar mai vechi, cu o lungime de 3,5 cm; roca are forma unei femei cu cap, sâni și brațe, pe care au fost plasate însemne artificiale. Iar la sud de orașul marocan Tan-Tan, s-a găsit o figurină din cuarț asemănătoare, veche de aproximativ 400.000 de ani, pe care se regăsesc striții și urme de pigment hematitic, ceea ce sugerează că obiectul fusese vopsit inițial.³ În defileul Olduvai, la marginea câmpiilor Serengeti, Louis Leakey descoperise deja cu mult timp în urmă bucăți roșii de ocră, care fuseseră lăsate în tabăra lor de către hominizi din specia *Homo erectus*, cu mai mult de o jumătate de milion de ani în urmă.⁴

Din câte se pare, oamenii din toate timpurile nu au fost captivați doar de pietre neobișnuite sau alte obiecte misterioase produse de natură, ci și de anumite peisaje cu caracteristici diferite. Spre deosebire de pajiștile simplu de controlat, ușor vălurite, cu mici dumbrăvi unde membri ai numeroaselor culturi ar prefera să trăiască și care deseori apar ca tărâmurile de dincolo în viziuni și în experiențe ale morții iminente, pădurile dese cu arbori puternici, munții cu peșteri adânci, zonele stâncoase, cascadele, vârtejurile și altele asemenea sunt mai curând locuri învăluite de mister, ce induc un amestec de teamă și fascinație.

Celebra zicală a poetului Lucrețiu spune: *Primus in orbe deos fecit timor* („Teama a creat mai întâi zeii pe lume”), totuși, în multe cazuri, nu zeii și spiritele sunt cei care induc frica în astfel de locuri,

---

* Acheulean – cultură aparținând Paleoliticului inferior, denumită astfel în 1872 de către Gabriel de Mortillet, după cartierul Saint-Acheul din estul orașului Amiens (Franța), unde au fost descoperite prima dată resturi arheologice și faunistice caracteristice (n.r.).

† Rocă sedimentară, vulcanică sau calcaroasă, cu grad ridicat de porozitate (n.r.).

chiar dacă se crede că ei s-ar afla acolo. Mai curând, este vorba despre zone „nu tocmai sigure”, unde „nu e lucru curat” sau care sunt „bântuite”. Locuitorii insulei San Cristóbal din arhipelagul Solomon, „ai căror zei le pot stârni un sentiment religios ne semnificativ, sunt cuprinși de o senzație stranie atunci când privesc o prăpastie adâncă, o cascadă, un lac întunecat sau un arbore puternic cu ramuri întinse. Ei consideră că aceste locuri sunt sacre și, probabil, locuite de ființe supranaturale. Totuși, spiritul prezent acolo are puțină însemnătate. Nu i se aduc jertfe și nu i se adresează rugăciuni. Oamenii trec tăcuți prin astfel de locuri sau nu îndrăznesc decât să vorbească în șoaptă”. În arhipelagul Riau, aflat între Singapore și Sumatra, anumite locuri sunt descrise ca fiind *angker*, „stranii”, unde te simți inconfortabil și neliniștit fără a putea spune exact de ce. Un buginez* stabilit acolo, care se descrie pe sine ca „iluminat”, a susținut că el nu crede, precum mulți localnici, că acolo ar bântui stafii: „Serios, nu umblă stafii pe-acolo!” Totuși, a admis că astfel de locuri sunt stăpânite de o „atmosferă ciudată” (*aura aneh*): „Ținutul acela are o energie negativă. În trecut, mulți oameni se duceau acolo să se spânzure. Iar când japonezii au sosit [în 1942], au acostat în acel loc, la țarm. Asta a generat o energie care încă mai există în pământ. Mulți au fost uciși atunci!”⁵

În arhipelagul filipinez Visayas se află un mic grup de insule, numite Siete Pecados, considerate „foarte periculoase” (*grabe ka riit*), deoarece se crede că ar fi bântuite și că oamenii ar fi dispărut fără urmă. Pescarii aflați în trecere pe lângă insule ar fi auzit venind de acolo zgomote neobișnuite, cum ar fi gemete îndepărtate, plânsete sau țârâituri. Indigenii chinanteco din Oaxaca cunosc „locuri ale puterii” (*i jüi 'ei'*), care pot fi vizitate doar de către persoane ce dispun de multă *fuertza*†, de exemplu o peșteră uriașă cu pereți scilipitori din Muntele Cerro Chicle. Dacă ar intra în peșteră oameni mai slabi, ar muri ori de spaimă (*susto*), ori ar fi uciși de lovitura

* Poporul bugis (sau buginez) – cea mai numeroasă etnie din Sulawesi de Sud, convertită în 1605 de la animism la islam, devenită și principala religie a acestei populații (n.r.).

† În spaniolă, în original – forță, putere (n.tr.).

unei pietre sau de mușcătura unui șarpe veninos.⁶ Alte formațiuni, aparent naturale, își dezvăluie caracterul supranatural doar în momente precise, cum ar fi piatra Mistaseni a aborigenilor Plains Cree din provincia Saskatchewan, care arată zi și noapte precum o căpiță de fân; la răsărit și la apus, forma sa pare să se schimbe, asemănându-se deodată unui bivol care se odihnește. Așadar, soarele indică amerindienilor faptul că blocul de piatră nu este o piatră obișnuită, ci, de fapt, o ființă spirituală. Pentru amerindieni, probabil din triburile Shoshone sau Crow, intrările greu accesibile prin canioanele întinse, cu torente învolburate, izvoare șuierătoare, gheizere cu erupții înalte și bazine cu sulf, au făcut, de asemenea, din regiunea Yellowstone un ținut straniu și înfricoșător, în care bântuie ființe spirituale periculoase, așa cum reiese dintr-un raport din 1852.⁷

De asemenea, când iernile sunt aspre, Blautopf, aflat în sud-estul Jurei Șvabe, care este alimentat de un izvor carstic subteran, nu îngheață, dar se umflă periculos de mult după topirea zăpezii sau după ploii torențiale și prelungite, ceea li se părea înfricoșător oamenilor din regiune, pentru că nu-și puteau explica fenomenul. Astfel se scria în *Beschreibung des Oberamts Blaubeuren** din 1830: „În anul 1641, izvorul Blautopf trebuie să fi crescut atât de puternic și să fi fost atât de amenințător, încât orașul și mănăstirea s-au aflat în pericol; astfel, s-a ținut o zi de rugăciune, s-a organizat o procesiune la izvor și s-au aruncat în el două cupe aurite pentru împăcarea zeității mânioase, după care furia s-a potolit.” Nu e de mirare că, înainte cu câțiva ani, Blautopf a provocat o „uimire incredibilă” în rândul a doi preoți santería† cubanezi, iar ei au numit *laguna* un loc sacru, în care locuiesc zeița mării, Yemajá, și Olokun, *orixá* al adâncurilor mării. Un astfel de loc este și cascada Sodó (Saut d’Eau), apărută în 1842 în urma unui cutremur în munții centrali haitieni

* În germană, în original – „descrierea districtului Blaubeuren” (n.tr.).

† Religie diasporică africană care s-a dezvoltat în Cuba la sfârșitul secolului al XIX-lea, bazată pe politeism, elaborată în jurul zeităților *orixá*, echivalente ale sfinților romano-catolici. Se crede că fiecare om are o legătură personală cu un anumit *orixá* care îi influențează personalitatea (n.r.).

și care este alimentată de apele râului La Tombe, ce cad de la mare înălțime în cascade și se izbesc de stânci, formând văluri de ceață deasă și mici curcubeie în apa spumoasă, sclipind în aer. În scurtă vreme s-a spus că în acel loc trăiesc spirite ale apelor, în special spiritul-șarpe Danbala Wèdo și soția sa curcubeu, Ayida Wèdo. În cele din urmă, după ce pe 16 iulie în anul următor, într-un palmier nu departe de Sodó, a apărut o siluetă feminină, fiind vorba despre Sfânta Fecioară Maria potrivit convingerii creștinilor, iar după părerea adeptilor vodú, frumoasa și seducătoarea Mystè Èzilie Dantò, cascada s-a transformat într-un loc vestit de pelerinaj. Bărbați și femei, care de obicei parcurgeau prin munți câte șapte ore, se dezbrăcau în pielea goală și coborau sub apa care cădea, după care unii dintre ei erau posedați de *lwa* (spirite).⁸

Peșteri, izvoare, cascade, regiuni stâncoase și alte asemenea ce aparțin numinosului nu au fost căutate doar de oamenii din societățile tradiționale, ci, de câteva decenii, de tot mai numeroși adepți și simpatizanți ai ideologiei New Age și de alți adepți în căutare de vindecare, ce aparțin unor subculturi similare. Potrivit unui psiholog și vindecător spiritual, care ar fi fost instruită de un vraci indian, ar trebui să căutăm astfel de locuri care „emană energie sacră, pe care o vei simți odată ce intri. S-ar putea să simți valuri de energie pe fața ta. Te vei simți bine, reîntinerit, împăcat”. În zilele noastre, acest lucru ar fi mai ușor decât odinioară, întrucât trăim în era Vărsătorului, când vâlul ce se întinde de la pământ la ceruri a devenit mult mai subțire. În același timp, ea avertizează însă asupra locurilor care emană *bad vibrations* (vibrații nefaste); în aceste locuri, oamenii ar fi avut gânduri negative, ar fi murit uciși ori în urma unor accidente sau nu ar fi respectat legile naturii. Potrivit ezotericilor, este vorba despre credința conform căreia gândurile noastre, atât bune, cât și rele, generează „vibrații” care influențează pozitiv sau negativ locul în care ne aflăm și persoanele prezente acolo. „Câteodată deschid fereastra și împing vibrațiile rele cu mișcări de mână,

* În engleză, în original – „emanate sacred energy, which you will feel as soon as you enter. Waves of power may be experienced on your face. You will feel well, rejuvenated, and at peace” (n.tr.).

în timp ce le atrag cu mâinile pe cele bune”, își divulgă secretul una dintre așa-numitele „Noi Vrăjitoare”. După cum ne înștiințează un vindecător spiritual modern, „Gândurile au puteri, nu-i așa? Și e dăunător ca cineva să dea frâu liber unor astfel de gânduri negative atunci când simte ură sau invidie, despre care celălalt nu știe nimic!”⁹

Multe dintre „locurile numinosului” căutate de ezotericii de astăzi erau locașuri de cult încă din timpuri străvechi. Un astfel de loc este stânca de pe vârful Rabenfels, lângă lacul Krottensee din Palatinatul Superior, pe care se pare că oamenii s-au cățărat în timpuri preistorice cu ajutorul unei scări din lemn, iar în crăpături s-au găsit cioburi din epoca bronzului și a fierului, în general de proveniență celtică timpurie. Dar chiar și formațiunile stâncoase Externsteine din Pădurea Teutoburgică, treisprezece stânci de gresie erodate, înalte de până la patruzeci de metri, care în timpul celui de-Al Treilea Reich au fost folosite pentru celebrarea solstițiului și pentru depunerea jurământului de către recruții din Waffen-SS, erau probabil un lăcaș de cult germanic, care a devenit un loc de cult creștin cel mai târziu în epoca de vârf a Evului Mediu, posibil însă chiar din timpul lui Carol cel Mare.

Foarte popular în America este Muntele Shasta, un con vulcanic din nordul Californiei, înalt de 4.317 metri, cu izvoare sulfuroase fierbinți și cu mai mulți ghețari. Acesta este muntele sacru al indienilor karuk, wintu, achomawi și shasta, ale căror practici ritualice au fost distruse treptat de mii de activiști New Age, care organizează acolo dansuri în pielea goală, beau alcool, se scaldă goi în izvoarele sacre, urinează, defecheză și își lasă peste tot în jur deșeurile societății de consum. Potrivit ideologiei ezoterice, vulcanul este unul dintre cele șapte locuri din lume de unde este emanată „energia sacră”^{*} din interiorul Pământului. În prezent, în această zonă vin în pelearinaj într-un număr mare turiști est-asiatici, mai ales japonezi, până la 90 la sută femei tinere necăsătorite, pentru a se însănătoși sufletește și trupește la *Pawā supposito* („puncte de putere”[†]). Autorii ezoterici îi sfătuiesc pe vizitatori ca în astfel de locuri să-și imagineze intens

* În engleză, în original – „sacred energy” (n.tr.).

† În engleză, în original – „power spots” (n.tr.).

că deschid un fermoar al „porții cosmice”, începând de la coccis, continuând de-a lungul șirei spinării și până în moalele capului, ceea ce s-ar întâmpla și în realitate, și astfel să absoarbă „fluxurile de energie” ce vin dinspre Pământ.

O poartă invizibilă probabil și mai notorie, dar care poate fi simțită, prin care „energia Pământului” iese și este absorbită, însă în a cărei apropiere se pot simți „prezențe” fantomatice, este impresionanta regiune din jurul orașelului Sedona, aflată între Phoenix și Marele Canion, în care se găsesc numeroase stânci erodate de gresie roșie. Zona bizară era inițial un „loc al puterii” pentru triburile de apași, Hopi, Navaho și Yavapai, care afirmă că strămoșii lor s-ar fi urcat cândva în această lume printr-o caldeiră de calcar, în zilele noastre numită „Fântâna Montezuma”. Dar spre mâhnirea amerindienilor, „sensibila” Page Bryant, discipolă a „șamanului plastic” indian Sun Bear, pe care îl cunoscusem încă din anul 1979 în Heidelberg, explica în anii 1980 ai veacului trecut că Pământul ar fi o ființă vie, prin al cărei organism curge o forță vitală imensă, care țâșnește precum un supergheizer prin mai multe vortexuri energetice (*energy vortexes*). Astfel, acolo ar exista vârtejuri care au readus în memoria omenirii ceea ce fusese uitat demult, în timp ce altele au adus la lumină talente artistice, iar altele au sporit capacitatea de luare a deciziilor. Prin urmare, nenumărați adepți New Age au invadat zona, au organizat orgii sexuale și au desfășurat ritualuri sub îndrumarea „șamanilor”, care pretindeau că ar fi „ceremonii tradiționale Cherokee”, cu ajutorul cărora se presupunea că stabilesc contactul cu spiritele vracilor decedați și cu „oameni din stâncă” misterioși. Alții au afirmat că văzuseră extraterestri și OZN-uri pe lângă stâncile roșii, întrucât în subteran s-ar găsi un aeroport pentru navele spațiale extraterestre.¹⁰

Nu doar versanții abrupti și regiunile stâncoase bizare au adesea o emanație ce ține de numinos, ci și pădurile obscure cu arbori uriași, străvechi, sau arborii izolați precum banianul (*Ficus benjamina*)*.

* „Smochinul pagodelor” (n.r.).

Arborii banian de peste treizeci de metri înălțime nu sunt o raritate, iar în Valea Āndhra din India există chiar un exemplar a cărui coroană este posibil să aibă o circumferință de șase sute de metri. Din ramurile lungi și puternice atârnă rădăcini aeriene care se înfig în pământ și susțin suplimentar coroana, care este de obicei atât de deasă, încât sub ea domnește întunericul, având un efect straniu și amenințător asupra oamenilor. Regenerarea continuă a arborelui prin rădăcinile sale aeriene a încurajat însă și asocierea sa cu fertilitatea și longevitatea; de aceea, de exemplu, arborele este îmbrățișat în India de către femeile fără copii pentru a rămâne însărcinate prin forța sa vitală (*śakti*). Un astfel de banian este arborele *oreteti*, înalt adesea de peste șaiszeci de metri, de pe vârful munților stepei Masai din Tanzania, al cărui trunchi măsoară cel puțin zece metri. Un fluid roșiatic se scurge atunci când scoarța este crestată, în timp ce frunzele secretă o sevă lăptoasă. Pentru masai, sângele și laptele sunt purtători ai forței vitale, iar atunci când totul este uscat, cu excepția acestor arbori, femeile își desfășoară sub ei ritualurile de aducere a ploii (*oloioroishi*).¹¹

Lichidul neplăcut și înfricoșător pe care îl secretă banianul a dus, de asemenea, la evitarea pe cât posibil a apropierii de el, a atingerii lui și mai ales a cățărării în el. Potrivit convingerii populației vorbitoare de tagalog din vestul Insulelor Visayas din zona centrală a Filipinelor, toți oamenii trec temători și neliniștiți pe lângă un banian (*baliti*), dar și plini de venerație, întrucât degajă o mare putere (*kapangyarihan*), iar în crengile sale trăiesc spiritele *ingkanu*, care pot să smulgă orice trecător cu forța, să-l îmbolnăvească sau să-lucidă. Un preot iezuit, care a trecut pe lângă un banian în estul Insulelor Visayas împreună cu un locuitor al provinciei Bukidnon, a relatat că bărbatul a fost cuprins brusc de frică și și-a coborât vocea, deoarece, așa cum a afirmat în șoaptă, un demon *magtitima* ar fi fost acasă în copac. Desigur că nu a crezut cu adevărat acest lucru, dar inima tot i-a bătut cu putere.¹²

Deseori, acești arbori sunt locuiți de spirite necurate, care stau la pândă mai ales pentru femeile care trec pe acolo. În cazul burmezilor palaung, spiritele morților care, din oarece motiv, nu au gustat